

Т. В. Валодзына [і інш.] ; ідэя і агул. Рэдагаванне Т. Б. Варфаламеевай. Мінск : Выш. шк., 2012. С. 458-592.

6 Весільні обряды Рівненщини Рівне 1996. 192 с.

7 Вясельная традыцыя Гомельшчыны : фальклорна-этнаграфічны зборнік / Укладанне В. С. Новак; Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны. Мінск : Права і эканоміка, 2011. 485 с.

8 Кравченко, В. Звичаї в селі Забрідді Житомирського повіту // Етнографічні матеріали. Житомир, 1920. 160 с.

9 Кравченко, В. “Весілля в Овруцького везда, волості Лугінское, деревні Лугинок от Тетяни Торгонської 3.11.1910” Етнографічні матеріали, зібрані Васильом Кравченком на Україні, а більшості в межах Волині (Житомир, 1914) С. 114-128.

10 Лавровский, П. Коренное значение в названиях родства у славян. СПб., 1867. 100 с.

11 Маєрчик, М. Ритуал і тіло. Структурно-семантичний аналіз українських обрядів родинного циклу. К. : Критика, 2011. 320 с., 85 іл.

12 Несен, І. Весільний ритуал Центрального Полісся : традиційна структура та реліктові форми (середина ХІХ–ХХ ст.) К.: Центр захисту культурної спадщини від надзвичайних ситуацій, 2005. 276 с.

13 Степанец, Б. Крестьянская свадьба в Южном Полесье (Этнографический очерк) // Записки Северо-Западного отдела Русского географического общества. Вильна, 1910. Кн. 1. С. 161-196.

Л. П. КОПЕЙЦЕВА, Ю. М. ЄГОРОВА

(Україна, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького)

ПОЕТИКАЛЬНІ АСПЕКТИ ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ ГАЛИНИ ТАРАСЮК

До виразних “жіночих голосів” ХХ–ХХІ ст. належить Галина Тарасюк. Її творчість стала об’єктом дослідження вітчизняних літературознавців та літературних критиків Н. Зборовської, Ю. Ковалів, Є. Кононенко, І. Лобовик, Л. Пастушенка, В. Соболю, М. Якубовської та ін., які наголошують, що її новелістика являє яскраву і самобутню грань обдарування, письменниця має непересічний талант як оповідача, деякі з її новел просто вражають своєю зрілістю, досконалістю літературної форми [2; 3].

Жіноча проза Г. Тарасюк є унікальною, з незвичною концепцією особистості жінки, що постає на ідейному, тематичному, сюжетному, предметному та образному рівнях [4, с. 84].

Створюючи образи своїх героїнь, з усім напруженим, проблемним, драматичним внутрішнім світом, авторка з різних боків художньо розкриває питання “особистості у непростому соціокультурному сучасному житті”. У своїх творах письменниця показує пригніченість, ілюзію (“Дама останнього лицаря”, “І жаль за тим, що не збулось”), проявляє вміння відображати колоритні жіночі образи, деколи іронічні (“Двомужниця”), але переважно – драматичні [1, с. 145]. А відтак переважна більшість новел письменниці належить до жанру психологічної новели, оскільки вони є глибоко психологізованими, навіть інтимізованими, за допомогою прийомів синтаксичного розчленування, парцеляції виражають людські емоції, страхи, ідеї, переживання, бажання: *І раптом мама закричала страшно-страшно. – Іди! Забирай цього каліку і йди до дідька! Ненавиджу вас!* [6, с. 122]; *Це ж бандит і злодій. Перший у нашому місті – бандит і злодій. І перелицьований брехун! Він же ж голоси підтасовував! На виборах!.. Я – свідок!..*[6, с. 148]; *Боже, що робиться! Революція! Вона таке бачила вперше... А народу, народу скільки! Одна молодь! Ні, і старших багато... О-ой, багато! Видко, не одну її біда вигнала з дому... Ой, не одну!..*[6, с. 187].

Проблематика багатьох новел Г. Тарасюк пов’язана з розкриттям психології, характеру людини. В одному інтерв’ю письменниця зізналася: “для мене головне – людський характер, навіть радше соціальний тип як суспільне явище, породжене часом. Я просто одержима колекціонуванням людських характерів” [7, с. 9]. Своїми творами авторка засвідчила вміння помічати неповторне в людині й майстерно відтворити різноманітні нюанси характеру, психологію, внутрішній світ. Психологізм, змістова концентрація зумовлюють формування підтексту, філософсько-алегоричний зміст новел. Як зазначає Г. Паламарчук, у творах Г. Тарасюк “конкретика непомітно змінюється алегорією, звичайна річ засвічується як символ, залучаючи до твору такі шари інформації й емоцій, які уява здатна з того відтворити” [2, с. 12].

Новели авторки позначені загостреними конфліктами, сюжетним насиченням, інтригуючою художньою деталізацією, розмаїттям нарративних форм (монолог-роздум, діалогізований монолог, монолог-спогад та ін.): *Заспокойся, – сказав з досадою Костас. – За грішми справа не стане. От тільки – на яких підставах ми маємо право... цією дитиною... опікуватися. До того ж, я не маю жодного досвіду в цих питаннях... – На підставах людяності і правах милосердя. За Божими заповідями* [6, с. 91].

Розкриваючи специфіку жіночого світовідчуття, діалектику стосунків чоловіка та жінки, письменниця відтворює різні аспекти духовного світу жінки: самотність, нереалізованість, легковажність, розчарованість, загадковість, демонічність [2, с. 151].

Авторка змальовує події переважно через включення у внутрішній стан персонажів. Так розкриття жіночої психології у новелі “Я живу з монстром” відбувається через відтворення внутрішнього мовлення головної героїні. Основою художнього конфлікту є невідповідність між бажаним і можливим. *Він мені обрид. Остогид. І я сама собі спротивилась. Бо коли подумати, то не прожила я на цьому світі ні дня як людина. А лиш — як скотина. Безсловесна, робоча. Хто хтів, той штурхав і ноги в мене витирав. А я тішилась, що не обминають. Тоді я щастя хтіла, слова доброго. Тепер — не хочу. Нічого не хочу. І скотиною вже бути не хочу* [6, с. 156].

Образ героїні новели “*Harmonia mundi*” розкривається через відтворення складного психологічного стану, пов’язаного з депресивними настроями, відчаєм. Маючи гроші та квартиру, героїня твору, водночас, не відчуває розуміння, доброго ставлення. Важливу роль у сюжетно-композиційній моделі новели відіграє паралелізм колізій: спостерігаючи за трьома жебраками, жінка розуміє, що не маючи житла, одягу, грошей, вони мають те, чого не вистачає їй, а тому є щасливішими від неї. Використовуючи такі засоби психологізації, як самохарактеристика персонажа, монолог-роздум, письменниця переконливо відтворює внутрішній драматизм героїні, акцентує увагу на потребі усвідомлення і збереження справжніх цінностей людського буття: *Гармонія мунді... – вражено прошепотіла, – ось де вона, от вона з ким – та невловима, та триклята гармонія мунді... Гармонія світу і душі – зі світом і з самою собою! От кого вона осіняє Божою благодаттю – покидьків суспільства, найупослідженіших!* [6, с. 185].

Письменниця, збагнувши духовні цінності української культури, намагається донести до читача основну ідею свого твору, художній задум якого зобов’язує вправно використовувати образи-символи. Неповторність письменницького таланту полягає насамперед не у створенні нових символічних образів, а в “художньо виправданому доборі різноманітних засобів зображення, в тому числі символічних образів, їх органічному поєднанні з текстом, з іншими образами і символічними фігурами, у створенні того синтезу мистецьких форм, яке найповніше відповідає ідейно-естетичному задуму” [7, с. 243].

Символічними є назви новел “Острів зимового мовчання” і “Янгол з України”.

У новелі “Янгол з України” Г. Тарасюк підіймає болюче питання гастарбайтерства. Жінку-героїню життєві негаразди змушують поїхати на заробітки до Греції, тому що у неї невиліковно хвора дитина, вона передусім намагається зберегти життя донечки. Письменниця влучно змалювала не фізичне, а найбільш душевне знуцання Філофеєю, панею дому, служниці Зої. Трагічним є закінчення новели – вмирає Зоя – мама дівчинки. Однак Філофея вирішила удочерити дитину-сироту, маленького янгола з України: *ніжно стиснула долоньку дівчинки, що тулилася до неї, налякана сліпучо-голубим безмежжям, бездонно незвіданим, невідомим, над яким вони ширяли, як дві великі птиці і один маленький янгол...* [6, с. 89].

Г. Тарасюк започаткувала новітню українську феміністичну прозу, де очима жінки спробувала показати різні жіночі соціальні типи, що існують у вітчизняній літературі. Головний акцент вона зробила не на сексуальності, вживанні специфічної лексики, як це ми бачимо в творах багатьох українських письменниць-феміністок, а на розкритті психології, внутрішнього світу героїв. І це їй удалося [9, с. 132].

Отож, творчість Галини Тарасюк посідає помітне місце у сучасній українській прозовій літературі. Новелістика письменниці охоплює широке коло проблем сучасності: суспільно-політичних, морально-етичних, економічних, культурних. Авторка збагатила українську прозу лірико-психологічною новелістикою, якій притаманні яскраво виражена настроєва домінанта, самодостатні психологічні деталі. Соціально-психологічний аналіз епохи здійснюється через відтворення оригінальних характерів, через розкриття світовідчуття окремої людини на зламі століть.

Малі прозові жанри розкривають талант письменниці у вмінні створити світ своїх героїв на такому рівні художньої уяви, що він уявляється читачеві настільки життєвим, як і сама реальність: *сповістило йому про біду власне серце. Воно нило і плакало. І лякало, і тягнуло в рідні гори, на далекі полонини, до старенької струпішалої рубленої хатчини у садочку здичавілих слив, плоди яких ніколи не дозрівали під високогірним сонцем, і були гіркі і давкі, мов сирітські сльози* [6, с. 147].

Індивідуальна поетика мисткині характеризується різноманітністю художніх засобів. У новелістичному дискурсі Г. Тарасюк індивідуально-авторські епітети, метафори, метонімії.

Саме різнобарвна тропіка створює наочність і картинність поетичного вислову, зокрема епітет є найбільш первісною і наочною формою вираження, чуттєвого спостереження: *синє безмежне небо, де в цей саме час його безжурне щастя витинало безстрашно дивовижні піруети* [6, с. 138];

Індивідуально-авторськими є також порівняння, що стосуються плину часу, характеристики персонажів: *злякалась, аж зібгалася вся в грудочку* [про маму, яка побачила через скільки років сина]; *колишнього гірського звіряти* [6, с. 259]; *впала зі стогоном на підлогу, мов зрубане летюче дерево* [6, с. 181]. *ніжної, мов золота хмаринка, мами, яка солодко пахла квітами і молоком, затишної, м'якої, ніби подушка баби, надійного і безстрашного, як великий птах, тата* [6, с. 191].

Письменниця володіє скарбами народної мови, традиційно використовуючи фразеологію, вона вплітає в тканину твору такі фразеологічні одиниці, які характеризують темперамент і напруженість життя: *І як у воду дивився. Бо як не ховай шила в мішку, не сховаєш! Ти ж сама знаєш! А городиш таке, наче з дуба впала!* [6, с. 219]; *А той народ – бидло бидлом... Раб рабом. Курзаки та куфайка. І страх, вічний страх голову підняти!* [6, с. 176].

Синтаксична організація є невід'ємною складовою художньої палітри творів Г. Тарасюк. Її поетичний синтаксис пов'язаний зі структурою втілюваної в художніх образах думки: *Не могло бути такого, щоб якийсь нікому невідомий хам, недоумок, п'яничка міг убити мрію – прекрасну і благородну!.. Взяти і вбити! Ні за що ні про що! Не війна ж все-таки!...* [6, с. 27].

Цілком погоджуємося з думками дослідників творчості Галини Тарасюк, що вона бездоганно володіє формою, яка вимагає граничного лаконізму, парадоксальної думки, філософського заглиблення у природу речей і явищ, а ще знання техніки літераторів-класиків, таких як М. Коцюбинський, В. Стефаник, І. Франко та інші [3, с. 9].

Отже, поетика новелістики Г. Тарасюк визначається психологізмом, оскільки авторка повсякчас використовує прямі вказівки на психологічні стани персонажів, діалого-монологічне мовлення, внутрішні монологи, динамічні психологічні портрети. У творах письменниці спостерігаємо використання різноманітних символічних образів, які виконують, в першу чергу, психологічну функцію.

Список використаної літератури

- 1 Галич, О. Феміністична проза Галини Тарасюк // Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2010. № 3. С. 145–149.
- 2 Ковалів, Ю. Експерименти Галини Тарасюк // Літературна Україна. 2007. № 5. С. 12.
- 3 Лобовик, І. Три виміри буття Галини Тарасюк // Березіль, 2002. Ч. 1–2. С. 9.-11.
- 4 Павличко, С. Теорія літератури. К.: Основи, 2002. С. 79–85.
- 5 Паламарчук, Г. Ролі та любов Галини Тарасюк // Вітчизна. 2006. Ч. 1–2. С. 118–124.
- 6 Тарасюк, Г. Дама останнього лицаря: новели, оповідання. Чернівці, 2004. 235 с.
- 7 Тарасюк, Г. Тепер я пишу так, як хочу, не боючись, що це комусь не сподобається // Вечірній Київ. 2003. № 7. С. 9.
- 8 Тарасюк, Г. Паралельні світи жіночої прози // Літературна Україна. 2005. № 6. С. 6.
- 9 Федосій, О. О. Художня специфіка жіночих образів у новелах Галини Тарасюк // Наукові записки. Тернопіль “ТНПУ”, 2010. №30. С. 131–140.

И. А. КРИЦКАЯ

*(Украина, Таврический Национальный университет
имени В. И. Вернадского)*

ОБУЧЕНИЕ ИНОЯЗЫЧНОМУ ОБЩЕНИЮ СРЕДСТВАМИ КРОСС-КУЛЬТУРНОГО ДИАЛОГА

Глобализация и информатизация современного общества, а также рост межкультурных связей неуклонно влекут за собой потребность и важность в изучении иностранных языков всё большими и большими слоями населения планеты.

Вопросы межкультурного диалога, обусловленные социальными и экономическими факторами, сегодня приобрели особую актуальность.

Несмотря на то, что процессы глобализации коснулись всех сфер жизни, это не означает, что общество стало единым целым. Сотни тысяч людей всё ещё страдают из-за своего полного или частичного “выпадения” из социальной жизни, особенно такие слои